

**ZWIĄZEK
PRODUCENTÓW
CUKRU W POLSCE**

Krajowy Związek Plantatorów
Buraka Cukrowego

Stanowisko Związku Producentów Cukru w Polsce i Krajowego Związku Plantatorów Buraka Cukrowego w sprawie podniesienia tzw. podatku cukrowego

W odniesieniu do projektu ustawy o zmianie ustawy o zdrowiu publicznym oraz niektórych innych ustaw (UD290), Związek Producentów Cukru w Polsce oraz Krajowy Związek Plantatorów Buraka Cukrowego protestują w sprawie podniesienia tzw. podatku cukrowego, wskazując jednocześnie na konieczność przeprowadzenia rzetelnej analizy skuteczności obecnie obowiązujących przepisów. Postulujemy o priorytetowe uszczelnienie istniejącego systemu podatkowego oraz przeprowadzenie dokładnej analizy wpływu obecnego podatku na zachowania konsumenckie przed rozpoczęciem dyskusji o jego podwyższeniu.

Podatek cukrowy jest nieskuteczny i wymaga uszczelnienia

Zgodnie z pierwotnymi założeniami, podatek cukrowy miał przynosić naszemu krajowi 2-3 mld zł wpływów rocznie. Wpływy były jednak znacznie mniejsze: w 2021 roku wyniosły 1,47 mld zł, w 2022 roku wyniosły 1,65 mld zł, w 2023 roku wyniosły 1,50 mld zł, a w 2024 roku wyniosły 1,49 mld zł. Oznacza to, że rzeczywiste wpływy są o 40–50 proc. niższe niż pierwotnie zakładano.

Może to świadczyć o tym, że konsumenci nie zwracali aż tak bacznej uwagi na wzrosty cen napojów, co więcej przyzwyczaili się do nich. Podobny efekt miał miejsce w wielu innych krajach po wprowadzeniu podatków na wyroby zawierające cukier.

Branża spożywcza od samego początku sygnalizowała, że podatek cukrowy w Polsce nie będzie tak dochodowy, jak tego oczekiwano. Część producentów dokonała zmian w recepturach swoich napojów, aby płacić nową daninę w mniejszej wysokości lub wcale. Do tego najprawdopodobniej część mniejszych producentów zaprzestała produkcji ponieważ koszty mogłyby przewyższyć ich przychody. Na takie przypuszczenie mogą wskazywać oficjalne dane – na przestrzeni ostatnich lat po wprowadzeniu podatku, liczba jego płatników sukcesywnie topnieje.

Zanim podejmowane będą decyzje o podwyższeniu podatku, konieczne jest uszczelnienie istniejącego systemu i analiza przyczyn jego nieefektywności fiskalnej.

Podatek cukrowy ignoruje złożoność problemu otyłości

Doceniając powagę problemu otyłości uważamy, że poszukiwanie rozwiązania w podwyżce cen produktów zawierających cukier nie jest trafnym działaniem. Cukier jest produktem wysokoenergetycznym podobnie jak tłuszcz, ale ma swoje ważne miejsce w diecie człowieka. Spożywanie właściwej ilości kalorii, to znaczy takiej, która nie będzie prowadzić do otyłości, jest kwestią świadomości konsumentów co do kaloryczności produktów i ich indywidualnego zapotrzebowania na kalorie. Na kaloryczność produktów składają się jednak ich wszystkie składniki, a nie tylko cukier.

Podatki od cukru ignorują złożoność otyłości, która jest schorzeniem wieloczynnikowym – uwarunkowanym genetycznie, środowiskowo, społeczno-ekonomicznie, wykształceniem, aktywnością fizyczną i ogólną dietą. Nie można jej rozwiązać, koncentrując się na jednym składniku. Nadwaga wynika z chronicznego braku równowagi między spożytymi a wydatkowanymi kaloriami, a nie z jednego konkretnego składnika odżywczego.

Wyodrębnianie dodanych cukrów pomija fakt, że nieopodatkowane alternatywy – takie jak 100% sok owocowy – mogą zawierać podobną zawartość cukru i kalorii jak opodatkowane napoje bezalkoholowe, co prowadzi do niezamierzonych efektów substytucyjnych.

Co najważniejsze, cukier jest elementem zbilansowanej diety. Zdrowy styl życia nie jest definiowany przez wykluczenie konkretnych produktów spożywczych, ale przez całokształt wzorców żywieniowych, aktywności fizycznej oraz szerszego kontekstu behawioralnego i społeczno-ekonomicznego. Stygmatyzowanie poszczególnych składników odżywczych grozi podważeniem zaufania społecznego i odwróceniem uwagi od rzeczywistych, zrównoważonych rozwiązań.

Pomimo obowiązywania podatków cukrowych w krajach innych niż Polska, nie wykazały one mierzalnej poprawy wyników zdrowotnych na poziomie populacji, takich jak wskaźnik masy ciała (BMI) czy wskaźniki otyłości.

- Przegląd przeprowadzony w 2022 roku przez Prof. Andreyevę i in. wykazał, że „ograniczone dowody do tej pory nie wskazują na żadne istotne zmiany w BMI po wdrożeniu polityki fiskalnej związanej z żywnością”.¹
- McKinsey Global Institute (2014) stwierdził, że podatki należą do najmniej skutecznych interwencji, daleko w tyle za kontrolą porcji, reformulacją i edukacją.²
- W krajach takich jak Wielka Brytania, Irlandia, Francja i Meksyk wskaźniki otyłości nadal rosną pomimo obowiązujących podatków od cukru:
 - ✓ W Irlandii spożycie napojów słodzonych cukrem wśród nastolatków spadło o 60% w latach 2005–2020, ale odsetek osób otyłych w tej grupie wzrósł z 18% do 24%.

¹ Andreyeva T, Marple K, Marinello S, Moore TE, Powell LM. Outcomes Following Taxation of Sugar-Sweetened Beverages: A Systematic Review and Meta-analysis. JAMA Netw Open. 2022. 1;5(6):e2215276.

² McKinsey Global Institute. (2014). Overcoming Obesity: An Initial Economic Analysis. [mgi_overcoming_obesity_full_report.ashx](https://www.mckinsey.com/industries/healthcare/our-insights/overcoming-obesity). (accessed 15.07.2025)

- ✓ W Katalonii otyłość wzrosła zarówno wśród dorosłych, jak i dzieci po wprowadzeniu podatku od napojów słodzonych w 2017 roku.³
- ✓ We Francji podatek od napojów gazowanych nie wpłynął znacząco na zdrowie, odsetek osób otyłych wzrósł w latach 2012–2020.⁴

Negatywne oddziaływanie podatku cukrowego

Podczas konstruowania przepisów wprowadzających podatek cukrowy, resort zdrowia powoływał się na argumenty odnoszące się do polityki zdrowotnej. Opodatkowanie określonej kategorii produktów miało stanowić adekwatną odpowiedź na wyzwania związane z rosnącym problemem otyłości w społeczeństwie. Mogliśmy jednak zaobserwować efekt inny niż zakładany - nastąpiło zjawisko substytucji produktów lepszej jakości, produktami tańszymi, lecz również gorszymi jakościowo.

Co więcej, ewentualny wzrost cen będzie przez konsumentów kompensowany zakupami produktów niższej jakości, niż rezygnacją z konsumpcji. Taki scenariusz obserwowaliśmy w 2021 roku po wprowadzeniu opłaty cukrowej w Polsce, która obowiązuje do dnia dzisiejszego.

Co istotne, podatek doprowadził do masowych reformulacji produktów, gdzie producenci napojów zastępują cukier np. koncentratami soków owocowych. To zjawisko dotyczy głównie dużych producentów napojów i prowadzi do obchodzenia podatku, nie zaś do realnej poprawy wartości zdrowotnej produktów. Konsumentom często zastępują opodatkowane produkty nieopodatkowanymi, ale równie kalorycznymi alternatywami, niwelując wszelkie potencjalne korzyści.

Nie ma żadnych gwarancji, że podwyższona danina w jakikolwiek sposób przełoży się na spadek ilości konsumowanych kalorii i zmianę stylu życia, co tak naprawdę jest kluczowe dla eliminacji zagrożeń i poprawy zdrowia.

Podatki od składników odżywczych nieproporcjonalnie dotyczą gospodarstwa domowe o niskich dochodach, które wydają większość pieniędzy na żywność i napoje.

Istnieją skuteczniejsze alternatywy dla podatku cukrowego

Istnieją skuteczniejsze sprawdzone strategie, które zachęcają do zdrowszego stylu życia bez demonizowania cukru ani żadnego pojedynczego składnika. Należą do nich: czytelne etykiety z przodu opakowania, aby pomóc konsumentom w podejmowaniu świadomych wyborów; edukacja żywieniowa i kampanie uświadamiające; wsparcie dla aktywności fizycznej i holistycznych inicjatyw promujących zdrowie. Środki te są oparte na dowodach naukowych i odnoszą się do szerszego kontekstu zdrowia. Chronią one również wybór konsumentów i promują równowagę, różnorodność i umiar – wartości leżące u podstaw zrównoważonych zmian w diecie.

³ Catalan Health Survey (ESCA). (2024). Generalitat de Catalunya.

⁴ Le Bodo Y, Etile F, Julia C, Friant-Perrot M, Breton E, Lecocq S, Boizot-Szantai C, Bergeran C, Jabot F. Public health lessons from the French 2012 soda tax and insights on the modification enacted in 2018, French Ministry of Health, OECD Health Statistics. Health Policy. 2022. 126, 7, 585-591.

Obniżenie konkurencyjności krajowej branży cukrowniczej

Zwiększenie opodatkowania napojów zawierających cukier prowadzić będzie do dalszego obniżania konkurencyjności zarówno branży cukrowniczej jak i branży spożywczej w Polsce wobec tych branż z innych krajów Unii Europejskiej, gdzie takich dodatkowych obciążeń nie ma.

Jako producenci cukru i plantatorzy buraka cukrowego w pełni popieramy cel ograniczenia chorób związanych z niewłaściwą dietą. Jesteśmy jednak głęboko przekonani, że reakcje polityczne muszą być oparte na dowodach, proporcjonalne i sprawiedliwe. Wyodrębnianie cukru lub jakiegokolwiek innego pojedynczego składnika nadmiernie upraszcza pierwotne przyczyny chorób związanych z otyłością i odwraca uwagę od bardziej skutecznych, kompleksowych podejść do zdrowia publicznego.

W związku z wyżej przytoczonymi argumentami, protestujemy przeciwko projektowanym przepisom podnoszącym tzw. podatek cukrowy bez uprzedniego uszczelnienia systemu i analizy jego skuteczności. Co więcej, uważamy, że obecnie obowiązujące przepisy w tym zakresie powinny być poddane gruntownej rewizji, a w przypadku potwierdzenia ich nieefektywności – zlikwidowane.

Warszawa, 28 sierpnia 2025 r.